

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยทั่วไปแล้ว เราถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญอันดับแรกของมนุษย์ในแต่ละสังคม ครอบครัวเป็นสถาบันที่รวมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม โดยที่ครอบครัวก็เกิดจากความสัมพันธ์ในบทบาทของสภาพทางชีววิทยา คือการสมรสและปัจจัยทางวัฒนธรรม คือการควบคุมกิจกรรมทางเพศ การให้กำเนิดสมาชิกสังคม รวมถึงการให้การอบรมแก่สมาชิกนั้น ๆ ด้วย

กระบวนการทางสังคมที่มาก่อนการรวมเป็นครอบครัวก็คือ การเลือกคู่สมรสซึ่งเราจะพบว่า ในแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม ผิดแปลกผันแปรกันไปแล้วแต่เงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมและวัฒนธรรมนั้น ซึ่งนอกจากแบบแผนการเลือกคู่สมรสที่แตกต่างกันหลายระบบแล้ว ยังจะต้องรวมไปถึงระบบการจัดตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของคู่สมรสอีกด้วย ซึ่งในทางสังคมวิทยาได้มีการจำแนกระบบการตั้งครัวเรือนออกไปได้หลายแบบด้วยกันจากในแต่ละสังคม

ที่น่าสนใจมากกว่าแบบแผนการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสก็คือ มีปัจจัยอันใดที่เป็นสาเหตุให้แบบแผนดังกล่าวแล้วมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม หรือแม้แต่ภายในสังคมเดียวกัน หากแตกต่างกันในด้านพื้นที่ เช่น เขตเมืองและเขตชนบท แบบแผนเหล่านี้ก็ยิ่งแตกต่างกันได้ เป็นที่เข้าใจกันเสมอว่าสิ่งแวดล้อมระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท มักจะทำให้ประชากรในเขตนั้น ๆ มีแนวความคิดในเรื่องหลายเรื่องแตกต่างกันเสมอด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงได้สนใจภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยทางประชากรที่แตกต่างกันระหว่างเขตเมืองและชนบท จะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในแนวความคิดหรือความคาดหวังของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรคนใดหรือไม่ อย่างไร หรือถ้าจะกล่าวในอีกแง่หนึ่งก็คือ ต้องการที่จะศึกษาว่าภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม หรือประชากรที่แตกต่างกันจะมี ผลกระทบต่อแนวความคิดต่อ

รูปแบบเหล่านี้ในเขตเมืองและเขตชนบทหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งจะศึกษาด้วยว่าหาก
เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากรในเขตแต่ละเขตเปลี่ยนไปแล้ว แนว
ความคิดที่มีต่อรูปแบบเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงตามไปหรือไม่ และอย่างไร

การศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ แนวความคิดของบิคามารดาในเขตเมือง
และเขตชนบทที่ต่อแบบแผนของการเลือกสมรส รวมทั้งเรื่องการตั้งครวเรือนภายหลัง
การสมรสของบุตร ทำให้เราเกิดความเข้าใจและทราบถึงแนวความคิดของประชากรใน
แต่ละเขตเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่สำคัญหลายอย่างในอันที่จะนำไป
ใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ไต่จากเรื่องการสมรสนั้น
เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญทางประชากรศาสตร์มาก สัดส่วน อัตรา จำนวนของประชากร
ที่จะทำการสมรส มีผลเกี่ยวพันไปถึงระดับภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรทั้งประเทศ นอก
จากนี้การศึกษาเกี่ยวกับการสมรสของประชากรไม่ว่าจะเป็นในเขตเมืองหรือเขตชนบท
ย่อมช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะของสถิติชีพดีขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้
อาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่นอีก คือ หากสามารถคาดการณ์ในเรื่องภาวะ
เจริญพันธุ์อันมีผลจากแนวความคิดในเรื่องการเลือกคู่สมรส เช่น หากว่าแนวความคิดใน
เรื่องนี้เปลี่ยน ภาวะเจริญพันธุ์อาจเปลี่ยนไปด้วย เราก็อาจนำผลอันนี้ไปใช้ในการวาง
แผนพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชากรต่อไป

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารรวมทั้งผลการวิจัยต่าง ๆ จากทั้งในประเทศไทยเองและ
ประเทศต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการเลือกคู่และการตั้งครวเรือนภายหลังการ
สมรสของบุตร โดยศึกษาจากผู้เป็นบิคามารดาเป็นหลักทั้งในเขตเมืองและชนบท พบว่า
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่แตกต่างกันทั้ง ๒ เขตนี้ มีอิทธิพลอย่างสำคัญ
ที่ทำให้แนวความคิดในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันไป ด้วย โดยที่จะแยกพิจารณาปัจจัย
ดังกล่าวตามลำดับต่อไปนี้

๑. ปัจจัยทางคานเศรษฐกิจ

เท่าที่ศึกษาจากประเทศต่าง ๆ หรือจากในประเทศไทยเอง ก็อาจจะสรุปผลได้ว่าภาวะแวดล้อมทางคานเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะ หรือรายได้ หรือสภาพสังคมที่เป็นเกษตรกรรมหรือเขตเมือง มักจะมีผลต่อแบบแผนการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร หรือคนในสังคมนั้นแตกต่างกันไป หากแต่การศึกษาปัจจัยทางคานเศรษฐกิจที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของบิดามารดาในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีต่อการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรนั้น มีผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องในวงจำกัดมาก ซึ่งเป็นที่น่าสนใจจะนำมาศึกษาโดยละเอียดในครั้งอื่น

๑.๑ การเลือกคู่สมรส สิ่งสำคัญที่สุดแต่ยากยิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเลือกคู่สมรสให้บุตรไม่ว่าจะเป็นบุตรชายและบุตรสาวนั้นสำหรับบิดามารดาในทุกระดับฐานะ เศรษฐกิจ ก็คือการพิจารณาเลือกคู่สมรสให้ เพราะการสมรสนั้นบางครั้งย่อมหมายถึงการก่อสร้างฐานะและความร่ำรวยของคู่สมรสใหม่ด้วย ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องคำนึงถึง เช่น ชาวชนบทอย่างน้อยก็ต้องหาไว้ หรืออาจจะเป็นงานที่ทำเป็นหลักเป็นฐาน บ้าน การทำงานของคู่สมรสทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่จะต้องคิดและสร้างไว้ก่อนแต่งงาน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจนับว่าเป็นกำแพงสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะทำการเลือกคู่สมรส ปัญหาในทางเศรษฐกิจจะบังคับให้ชายหนุ่มจำต้องพึ่งพาอาศัยบิดามารดาของตนในเรื่องของการแต่งงานหรือเลือกหาคู่สมรสให้ การแต่งงานเป็นเรื่องของการที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากทีเดียว นับตั้งแต่สินสอดทองหมั้น ค่าใช้จ่ายในงานแต่งงาน ค่าเลี้ยงดู ฯลฯ ทั้งนี้การเลือกคู่สมรสจึงขึ้นอยู่กับความเป็นไปในทางเศรษฐกิจของครอบครัว

^๑J. Mayone Stycos and Kurt W. Back, Control of Human Fertility in Jamaica. (New York: Cornell University Press, Ithaca, 1964), pp. 91 - 92

ทั้งสองฝ่ายด้วยกัน^๒ ครอบครัวใดที่บิดามารดามีฐานะมั่งคั่งก็ยอมที่จะปรารถนาจะหาคู่ครองให้แก่ฝ่ายครอบครัวของตนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่เสมอมาเสมอไต่กับตนด้วย และขณะเดียวกันครอบครัวใดที่บิดามารดาที่มีฐานะค่อนข้างต่ำในวงสังคม ก็พยายามหาทางยกฐานะด้วยการเลือกคู่สมรสที่จะทำให้โอกาสในชีวิตรุ่งเรืองขึ้น^๓

ในประเทศหลาย ๆ ประเทศแถบซีกโลกตะวันออก เช่น อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี ฟิลิปปีนส์ ยังคงมีการควบคุมดูแลการเลือกคู่สมรสของบุตร รวมทั้งบิดามารดาต้องเป็นผู้ตัดสินใจให้โดยเฉพาอย่างยิ่งในญี่ปุ่น ไม่ว่าครอบครัวนั้นจะมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูงหรือต่ำ บิดามารดาจะยังคงมีอำนาจในการตัดสินใจให้บุตรโดยการพิจารณาถึงสถานะภาพทางสังคม ระดับของฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ส่วนในประเทศอินเดีย บิดามารดามักจะได้เลือกคู่สมรสให้บุตรชายบุตรสาวตั้งแต่อายุน้อย โดยเฉพาะในเขตชนบทของอินเดียด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั่นเอง ในเกาหลีผู้เป็นบิดามารดามักจะเตรียมเลือกคู่ไว้ให้บุตรซึ่งอาจจะเป็นชายหรือหญิง เด็ก ๆ พวกนี้จะถูกหมั้นมาตั้งแต่วัยเด็ก ๆ แต่วิธีการแบบนี้ค่อยเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันเด็กสาวมักจะต้องมีอายุประมาณ ๑๘ ปี ลูกชายอายุประมาณ ๒๒ ปี บิดามารดาจึงจะจัดการหาคู่ให้ โดยถือเอาภูมิหลังและสกุลของอีกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งฐานะความร่ำรวยของ

^๒Richard J. Coughlin, อิทธิพลชาวจีนโพ้นทะเล แปลโดย กมล จันทสร (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๐๖), หน้า ๓๗๕ - ๓๗๖

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐๔

^๔Ernest W. Burgess, Harvey J. Locke, Marry Margaret Thomas, "Arranging Marriage in Japan," The Family. (New York: American Book Company, 1963), p. 245

^๕Edwin D. Driver, Differential Fertility in Central India. (Princeton: Princeton University Press, 1963), p. 61

ฝ่ายนั้นเป็นอันดับรองลงมาด้วย^๖ ในกลุ่มชาวนาพวกไอริชในปัจจุบันนี้ การเลือกคู่ยังคงตก
เป็นหน้าที่ของผู้เป็นบิดามารดาที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกบุคคลเช่นใดให้แกบุตรที่จะให้มี
ความสุขสมบูรณ์ในชีวิตสมรส^๗ ในเขตชนบทของ Ireland นั้น การโอรินที่คืนจากบิดามา
ให้บุตรชายก็ เกี่ยวพันกับหลักการเลือกคู่แต่งงานของบุตรชาย โดยที่เมื่อผู้เป็นบิดาจะเลิก
การทำงานก็จะเลือกบุตรชายผู้ที่จะทำงานในไร่นาคต่อไป และผู้เป็นบิดาจะเสาะหาบุตร
สาวของชาวาคคนอื่นที่จะแต่งงานได้ใหญ่เป็นบุตรชาย^๘ ในสังคมสมัยก่อน บิดามักจะเป็น
ผู้มีอำนาจเหนือทุกคนในครอบครัว การแต่งงานของบุตร จึงอยู่ภายใต้การจัดการของบิดา
ซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุผลทางคาน เศรษฐกิจมากกว่าที่จะยึดถือเอาความรักเป็นเหตุผลสำคัญ^๙
ครอบครัวในสหรัฐอเมริกาสมัยก่อน ๆ มีระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเอง เด็กหญิง
และชายในครอบครัวมักจะทำงานเมื่ออายุยังน้อย และในการแต่งงานแม้ว่าบิดามารดา
จะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องจัดการกับการแต่งงานของบุตรโดยตรงก็ตาม ผู้อาวุโสก็มักจะ
เป็นผู้ช่วยตัดสินใจในขั้นสุดท้ายหรือปฏิเสธหากผู้ใดเห็นว่าไม่เหมาะสม^{๑๐} อย่างไรก็ตาม
ในสังคมปัจจุบันบิดามารดามักจะให้เสรีภาพในการเลือกคู่สมรสแก่หนุ่มสาว รวมทั้งการตั้ง

^๖Un Sun Song, "Marriage and the Family in Korea," Marriage and Family in Modern World, ed. Ruth Shonle Cavan (New York: Thomas Y. Crowell Company, 1970), p. 93

^๗Bertran Russell, "On Marriage," Family in Transition, ed. Arlene S. Skolnick and Jerome H. Skolnick. (Boston: Little, Brown and Company, 1971), p. 283

^๘Ernest W. Burgess, Harvey J. Locke, Marry Margaret Thomas, "The Rural Family," op. cit., pp. 30 - 31

^๙Ernest W. Burgess, Havey J. Locke, Marry Margaret Thomas, "Family Types," op. cit., p. 19

^{๑๐}William J. Goode, World Revolution and Family Pattern, (New York: Free Press of Glencoe, 1963), pp. 111 - 112

ครัวเรือนได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะปัจจัยที่เคยสำคัญยิ่งสำหรับคนยุค
ก่อน คือ เศรษฐกิจนั้น มิได้มีอิทธิพลหรือนำเข้ามาเกี่ยวข้องกับ การเลือกคู่สมรสของหนุ่ม
สาวในสมัยนี้เท่าใดนัก^{๑๑}

๒.๑ การตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส ด้วยเหตุผลจากสภาวะแวดล้อมทาง
เศรษฐกิจที่แตกต่างกันในสังคมแต่ละแห่ง อาจจะมีผลทำให้แนวความคิดของผู้เป็นบิดาหรือ
มารดาในที่นั้น ๆ ที่มีต่อการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรแตกต่างกันออกไปด้วย
ทั้งนี้เพราะจากการศึกษา พบว่า ไม่ว่าคู่สมรสจะแยกครัวไปอยู่ต่างหากหรือ
อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หรือแยกครัวไปอยู่ที่อื่นต่างหากภายหลังกลับมาอยู่รวมกับบิดา
มารดาเป็นครอบครัวใหญ่ เหล่านี้จะเป็นแบบใดก็ตามสุดแล้วแต่เงื่อนไขทางเศรษฐกิจเป็น
สำคัญ^{๑๒} ครอบครัวในเขตชนบทภายใต้การนำของบิดามารดาเป็นหัวหน้าในทางเศรษฐกิจ
ที่มีระดับความเป็นอยู่และรายได้ต่างกัน ก็ยังมีรูปแบบครอบครัวต่างกัน ในเขตเมืองก็เช่น
เดียวกัน ซึ่งทำให้รูปแบบของครอบครัวมีความแตกต่างกันออกไป^{๑๓} Kingsley Davis
ได้ศึกษาในประเทศคองพัฒนาแถบเอเชีย พบว่า ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรมมักจะต้องการให้
บุตรของตนและคู่สมรสเข้ามาอยู่รวมในครอบครัวด้วย ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ในทาง

^{๑๑}Friedrick Engels, "Marriage Origins, Patterns and Prospects," ed. Arlene S. Skolnick and Jerome H. Skolnick, op. cit., p. 281

^{๑๒}เสฐียรโกเศศ, ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๐)
หน้า ๗๘ - ๘๐

^{๑๓}William J. Goode, "The First Between the Conjugal Family and The Modern Industrial System," ed. Arlene S. Skolnick and Jerome H. Skolnick, op. cit., p. 115

เศรษฐกิจ ช่วยเพิ่มแรงงานให้แก่ครอบครัวในการทำนาและพึ่งพาอาศัยกันในการใช้ชีวิตประจำวัน^{๑๔} สำหรับในสังคมไทยชนบทนั้นมีลักษณะที่พบเห็นได้โดยทั่วไปตามประเพณีของการแต่งงาน ซึ่งถือว่าเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะต้องเข้ามาอยู่บ้านฝ่ายหญิง^{๑๕} ในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บิดามารดามักจะหลีกเลี่ยงที่จะให้คืนลูกแมงแยกออกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยในระหว่างที่ตนยังมีชีวิตอยู่ บิดามารดาจึงไม่ยอมให้สิทธิเด็ดขาดในการยึดครองที่ดิน นอกจากสิทธิในการทำกินในที่ดิน บุตรชายและบุตรสาวที่แต่งงานแล้วมักจะปลูกบ้านเรือนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบิดามารดา^{๑๖} ในทางอุดมคติแล้วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อชายหญิงแต่งงานกันแล้วมักจะต้องเลือกที่อยู่อาศัยกับบิดามารดาของฝ่ายหญิง ช่วยบิดามารดาฝ่ายหญิงทำมาหากินระยะหนึ่งก่อนจะแยกไปอยู่อิสระตามลำพังระยะเวลาที่ช่วยบิดามารดาอาจต่างกันตั้งแต่ ๒ - ๑๐ ปี กล่าวโดยกว้าง ๆ แล้วสามีภรรยาจะอยู่รับใช้บิดามารดาจนกระทั่งมีลูกสาวคนถัดไปของครอบครัวนั้นจะแต่งงาน^{๑๗} เมื่อลูกสาวคนต่อไปของครอบครัวแต่งงาน ลูกสาวคนที่แต่งงานก่อนกับครอบครัว

^{๑๔} วิมาลา เจียมสากล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบิดามารดาในเรื่องการสมรสของบุตรในชนบทไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๐๕) หน้า ๓๓

^{๑๕} เสฐียรโกเศศ, "ปลูกเรือน - แต่งงาน" ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๗)

^{๑๖} สุเทพ สุนทร เกสัช, "พื้นฐานของกลุ่มความร่วมมือของหมู่บ้าน โครงสร้างสังคมของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑) หน้า ๖๕ - ๖๗

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖

ก็จะแยกเรือนออกมาปลูกอยู่ไกล ๆ กันบนที่ดินของบิดามารดาที่อนุญาตให้^{๑๘} โดยมากแล้วจากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมและกลุ่มอาชีพพอกา ข้าราชการหรือกลุ่มอาชีพอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าบิดาในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีความต้องการที่จะให้บุตรชายและบุตรสาวเข้ามาอยู่รวมในครอบครัวด้วย มากกว่ากลุ่มอื่นเพื่อผลประโยชน์ในการช่วยเพิ่มแรงงานให้แก่ครอบครัว^{๑๙} ส่วนบุตรสาวก็เช่นกัน กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมก็ต้องการให้บุตรสาวและบุตรสาวเขาสืบอยู่ในบ้านเดียวกันมากกว่าบุตรชาย อาจจะเป็นเพราะความห่วงใยหรืออาจจะเป็นเพราะบุตรสาวจะช่วยในคานแรงงานได้มากกว่า^{๒๐} บุตรสาวนั้นเมื่อแต่งงานใหม่ ๆ เมื่อจากบ้านเกิดของภรรยาไปตั้งบ้านเรือนใหม่ของตัวเอง ปกติมักจะตั้งบ้านอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านพ่อแม่หญิง เพื่อเกิดกลุ่มของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกันโดยผ่านฝ่ายหญิง ก่อให้เกิดกลุ่มที่มีบ้านติดกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือกันในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไร่ขังนาง สัตว์ ร่วมกัน อันเป็นลักษณะของแบบครอบครัวขยายในสังคมเกษตรกรรมที่สิทธิในทรัพย์สินที่ดินจะตกเป็นของบุตรหลานที่อาศัยอยู่ด้วย เป็นการเริ่มวงจรครัวเรือนใหม่ต่อไป^{๒๑} ในสังคมของพวกเขาเกษตรกรอเมริกันสมัยก่อน เมื่อครั้งแต่งงานบิดามารดาก็เป็นผู้ตัดสินใจให้ควรจะต้องแต่งงานหรือไม่ และเมื่อแต่งงานแล้วบิดามารดาก็มักจะให้อยู่รวมกันในบ้านของฝ่ายชาย หรือไม่ก็ให้ปลูกบ้านอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ กันด้วยยึดถือเอาเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันนี้ก็ปล่อยให้หนุ่มสาวเป็นอิสระโดยการ

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗

^{๑๙} วิมาลา เจียมสากุล, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบิดามารดาในเรื่องการสมรสของบุตรในชนบทไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๕), หน้า ๓๓

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

^{๒๑} สุเทพ สุนทรเกษม, เรื่องเดิม, หน้า ๒๑๒ - ๒๑๓

แยกครอบครัวออกไป ลดขนาดครอบครัวให้เล็กลงกว่าเดิม^{๒๒} สำหรับครอบครัวในสังคม
คนจีน บิคามารดาที่มีฐานะดีจะคว่าภรรยาที่ฐานะทางเศรษฐกิจของคู่สมรสยังไม่มั่นคง หรือ
บิคามารดาของฝ่ายชายหรือหญิงยังมีความคิดถึงอยู่ คู่สมรสก็ท่องเที่ยวอยู่กับบิคามารดาของ
ตน^{๒๓} แต่สังคมสมัยใหม่โดยทั่วไปมีรูปแบบครอบครัวแบบที่แยกออกไปเป็นอิสระ อันเป็น
ระบบครอบครัวที่มักเกิดในเขตเมืองและอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะผู้เป็นบิคามารดาต้อง
ออกทำงานนอกบ้าน หมกอำนาจที่จะตัดสินใจให้บุตรตน ดังนั้น ประเพณีที่ว่า "ชายไปอยู่
บ้านฝ่ายหญิงจะกลับกันเป็นหญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชายก็เป็นได้" และลักษณะแบบนี้ก็เป็นอยู่ในหมู่
พวกชาวกรุงชาวเมือง อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบเศรษฐกิจ"^{๒๔}

๒. ปัจจัยทางดานสังคม

๒.๑ การเลือกคู่สมรส การเลือกคู่ของหนุ่มสาวในสังคมปัจจุบันมีอิสระโดย
อาศัยพื้นฐานแห่งความรัก ความสามารถเข้ากันได้รวมทั้งความสนใจร่วมกันเป็นสำคัญมาก
กว่าการตัดสินใจจากอำนาจของผู้เป็นบิคามารดา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสังคมสมัยใหม่ซึ่ง
มีการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมและสังคมใหม่ บิคามารดาได้รับการศึกษาสูงขึ้นกว่าเดิม
หนุ่มสาวเขาทำงานในสถานที่ต่าง ๆ ก็จัดการในเรื่องการเลือกคู่การแต่งงาน รวมทั้งจัด
การบานเรือนด้วยตนเอง^{๒๕}

^{๒๒}William J. Goode, op. cit., p. 115

^{๒๓}Ernest W. Burgess, Harvey J. Locke, Marry Margaret Thomas,
"The Extended Family of India, China and Japan," op. cit., p. 128

^{๒๔}เสฐียรโกเศศ, ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน, หน้า ๙๘ - ๘๐

^{๒๕}Ernest W. Burgess, Havey J. Locke, Marry Margaret Thomas,
"The Family in Time and Space," op. cit., pp. 16 - 19

ระบบการศึกษา การแต่งงานเกือบทั้งหมดในอินเดีย มักจะได้รับการจัดการจากผู้เป็นบิดามารดาหรือไม่ก็เป็นญาติพี่น้อง การแต่งงานจึงเป็นเรื่องของการจัดการ แต่มักจะไม่ค่อยพบลักษณะของการเลือกคู่สมรสแบบนี้ในกลุ่มปัญญาชนสมัยใหม่ ซึ่งส่วนมากมักแต่งงานกันด้วยความรักมากกว่า^{๒๖} อย่างไรก็ตามการจัดการเลือกคู่สมรสแบบนี้มีได้หมายความว่าทั่ว ๆ ไปจะยอมรับ ทั้งนี้เมื่อมีการขยายระบบการศึกษาแบบใหม่ ระบบการจัดการเลือกคู่โดยบิดามารดาจะลดความสำคัญลงไปอีก ดังนั้น ในปัจจุบันโอกาสที่จะเลือกคู่จึงขึ้นอยู่กับการศึกษาของชายและหญิงที่มีการศึกษา พวกนี้มีโอกาสพบปะกันง่าย ระบบการเลือกคู่แบบเก่า ๆ จึงแทบจะไม่รู้จักกันในหมู่นักเรียนของบิดามารดาที่มีการศึกษา^{๒๗} การเลือกคู่ในปัจจุบันของสังคมอินเดีย บิดามารดามักจะยินยอมตกลงใจเห็นชอบกับคนที่บุตรชายและบุตรสาวของตนแนะนำให้รู้จัก หากไม่มีข้อรังเกียจในเรื่องวรรณะ ศาสนา การเงินหรือระดับการศึกษา บิดามารดาที่ได้รับการศึกษามักจะไม่ต่อต้านการแต่งงานของบุตร หากทั้ง ๒ คนในวรรณะเดียวกัน^{๒๘} จากการศึกษาในประเทศอินเดียเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการเลือกคู่สมรสของบุตรพบว่า กลุ่มของบิดามารดาของทั้งเขตเมืองและเขตชนบทมักต้องการที่จะเลือกคู่สมรสให้บุตรโดยที่ได้รับความพอใจของผู้เป็นบุตรด้วย เพราะบิดามารดาได้พยายามอย่างมากที่จะเลือกคู่สมรสให้บุตรจากครอบครัวที่ดี มีการศึกษา แต่พวกที่อยู่ในเขตชนบทมักจะมีแนวโน้มที่จะให้เสรีภาพในการเลือกคู่แก่บุตรน้อยกว่าพวกอยู่ในเขตเมือง เพราะมักถือเอาเรื่องทรัพย์สินมากกว่า

^{๒๖}George Krian, "A Case Study of Kerala Syrians Christians." The Indian Family in Transition, (Institute of Social Studies, Mouton & Co,'s - Gravenhage, 1961), P.65.

^{๒๗}Ibid, P.66.

^{๒๘}loc.,cit.

แต่สำหรับบิคามารดาในเขตเมืองจำนวนกว่าครึ่งที่มักจะยินยอมให้บุตรเลือกคู่ได้โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย ทั้งนี้เป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาและสภาพแวดล้อมในเขตเมือง^{๒๘} แต่ในเขตชนบทก็มีได้ขาดเสรีมากนักในการให้โอกาสเลือกคู่ตามบิคามารดาที่แต่งงานโดยที่ตนเป็นผู้เลือกคู่สมรสเอง ก็มักยินยอมให้บุตรของตนมีเสรีภาพเช่นเดียวกับตน^{๓๐} จากการศึกษาถึงการแต่งงานของบุตรชายและหญิงในอินเดีย โดยคำนึงอิทธิพลของระดับการศึกษาและการกลายเป็นเมือง รวมทั้งปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของบิคามารดาที่มีต่อการเลือกคู่สมรสของบุตร ปรากฏผลดังนี้

	เมือง	ชนบท	
๑. จัดการไปตามความคิดของบิคามารดา	--	๓	ราย
๒. จัดการให้บุตรแต่ต้องได้รับความยินยอมจากบุตร	๒๑	๓๒	ราย
๓. ให้บุตรเลือกได้โดยเสรี แต่ให้บิคามารดาเห็นชอบ	๓๐	๒๕	ราย
๔. ปล่อยให้บุตรเลือกได้โดยเสรี	๑	-- ^{๓๑}	ราย

แต่เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของความมีเสรีในการเลือกคู่ของทั้งในเขตเมืองและชนบท ปรากฏผลดังต่อไปนี้^{๓๒}

	เมือง	ชนบท	
๑. จัดการให้เป็นไปตามความคิดของบิคามารดา	๒	๗	ราย
๒. จัดการให้บุตรแต่ต้องได้รับความยินยอมจากบุตร	๓๘	๔๒	ราย
๓. ให้บุตรเลือกได้โดยเสรี แต่ให้บิคามารดาเห็นชอบ	๑๗	๑๔	ราย
๔. ปล่อยให้บุตรเลือกได้โดยเสรี	๒	--	ราย

^{๒๘}George Kurian, op.cit., p.69.

^{๓๐}loc. cit.

^{๓๑}Ibid. p. 69

^{๓๒}Ibid. p. 67

และปรากฏว่าแม่ผู้แต่งงานจะเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง ก็ยังต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นบิดามารดาก่อน การไม่ปฏิบัติตามประเพณีอาจจะมีแต่การแต่งงานที่ไม่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดา หายากมาก^{๓๓} เช่นเดียวกับในสังคมของพวกมุสลิมที่ถือกันว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เป็นบิดามารดาในการที่จะเลือกคู่ให้บุตร เพราะฉะนั้นการเลือกคู่ครองจะต้องอยู่ภายใต้การจัดการของบิดามารดาโดยที่ไม่มีโอกาสที่จะปฏิเสธ^{๓๔} เช่นเดียวกับที่พบในครอบครัวชาวสิงหลสมัยใหม่ว่า ใค้มีการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติการเลือกคู่ครองไปจากเดิมมาก คือมีคู่สมรสอยู่ร้อยละ ๔ ที่ตามใจบิดามารดา ร้อยละ ๑๓ เลือกคู่กันเองโดยได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดา ที่เหลือออกนั้นต่างก็เลือกคู่สมรสด้วยความพอใจซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับสมัยก่อนหน้านั้น พบว่า มีจำนวนถึงร้อยละ ๕๗ คู่สมรสต่างก็ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน เพราะผู้ใหญ่จัดการสมรสให้^{๓๕}

ความเชื่อถือในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับเรื่องการสมรสก็คือ การตรวจดวงชะตาของคู่หนุ่มสาวที่จะทำการสมรสด้วยกัน ดังที่ปรากฏอยู่เสมอเพราะบางครั้งการเลือกคู่สมรสนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่จะมีผลต่อแนวความคิดของบิดามารดาในเรื่องนี้แล้ว ดวงชะตาก็ยังเป็นสิ่งที่ช่วยตัดสินใจด้วย "ในสังคมจีนก่อนที่จะเกิดการแต่งงานกัน ในขั้นแรกต้องเอาดวงชะตาของทั้ง ๒ ฝ่ายมาเปรียบเทียบกันดูก่อน ถ้าด้วยเหตุ

^{๓๓}Ibid. p. 68

^{๓๔}Dorothy Fahs Beck, "The Changing Moslem Family of the Middle East" ed. Ruth Shonle Cavan, op. cit., p. 87

^{๓๕}ม.ร.ว. กิรีมา วรวรรณ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบครอบครัวและการเจริญพันธุ์ในเขตชนบทประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหัตถิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๔) หน้า ๒๗

ผลคือเกิดตามเกิดดวงชะตาไม่เหมาะสมกัน การเลิกราในระยะที่เปรียบเทียบดวงชะตาจึงนับว่าเป็นเรื่องที่สุด^{๓๖} หรือในประเทศเกาหลีเช่นเดียวกัน นอกจากความพอใจของบิดามารดาแล้วยังมีประเพณีอื่น ๆ เข้ามามีเกี่ยวของ มีการนำเอาดวงชะตาของหนุ่มสาวมาตรวจดูวันเกิดเปรียบเทียบกัน ถ้าหากดวงชะตาของทั้งคู่สามารถไปกันได้ การแต่งงานก็เกิดขึ้นได้^{๓๗} จากการศึกษาในเขตชนบทไทยของวิมาลา เจียมสากุล พบว่า "ความเชื่อดีในเรื่องดวงชะตาคสมรสชัคนั้นนั้นไม่มีผลต่อการเลือกคู่สมรสแต่อย่างใด เพราะมักจะยินยอมให้บุตรได้เลือกคู่สมรสเองมากกว่าที่จะให้บิดามารดาเลือกให้" แต่หากคู่สมรสนั้นเป็นคนที่บิดามารดาเป็นผู้เลือกให้และหากดาเกิดดวงชะตาชัคกับบุตรคนแล้ว มักจะไม่ยอมให้มีการสมรสกันถึงร้อยละ ๗๖^{๓๘} จากการศึกษาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับแบบครอบครัวกับการเลือกคู่สมรส พบว่า ทั้งในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย สตรีที่สมรสแล้วมีความคิดที่จะให้บุตรชายเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากยิ่งขึ้นกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกคู่ให้บุตรชาย และเมื่อได้รวมเข้ากับการที่ให้บุตรชายเลือกคู่สมรสด้วยตัวเองโดยได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดาด้วยแล้ว ความนิยมที่จะให้บุตรชายเลือกคู่เองก็ยิ่งทวีจำนวนขึ้นทั้งในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายทุกแบบ สำหรับบุตรสาวนั้น สตรีที่สมรสมีความคิดที่จะให้บุตรหญิงเลือกคู่สมรสด้วยตนเองทั้งในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย คือสตรีที่สมรสแล้วและอาศัยในครอบครัวเดี่ยวมีร้อยละ ๖๘.๕ ส่วนครอบครัวขยายมีอยู่ร้อยละ ๖๖.๑ ส่วนความคิดของการเลือกคู่ให้บุตรนั้น พบว่า สตรีที่สมรสแล้วมีร้อยละ ๑๒.๕ และในครอบครัวขยายมีร้อยละ ๑๕.๐^{๓๙}

^{๓๖}Richard J. Coughlin, เรื่องเดิม หน้า ๓๘๘ - ๓๘๙

^{๓๗}Un Sun Song, loc. cit.

^{๓๘}วิมาลา เจียมสากุล, เรื่องเดิม, หน้า ๘๐

^{๓๙}ม.ร.ว.ศิริมา วรวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๙ - ๓๐

๒.๒ การตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส การศึกษาเปรียบเทียบถึงความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบครอบครัว ทำให้เราสามารถเข้าใจถึงแบบของครอบครัวที่ต่างกันออกไปในสังคมทุก ๆ สังคม ซึ่งมีสภาวะแวดล้อมที่ต่างกันออกไป ผลทางสังคมเช่น ผลกระทบจากระบบอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การกลายเป็นเมืองหรือ ขบวนการทางสังคมอื่น ๆ ที่จะมีต่อระบบครอบครัวนั้น มีส่วนช่วยได้มากในอันที่จะก่อให้เกิดความรูทางสังคมโดยทั่วไป

เขตที่อยู่อาศัย ในทางสังคมวิทยารูปแบบของครอบครัวแบ่งออกได้เป็นหลายแบบ เช่น แบ่งตามการสืบสายโลหิต แบ่งตามอำนาจของผู้ที่จะเป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือแบ่งตามการตั้งครัวเรือนหลังจากการแต่งงานของคู่สมรส พบว่า ลักษณะแบบแผนของการเลือกที่อยู่อาศัยภายหลังการสมรสระหว่างเขตเมืองและชนบทในประเทศไทย มีความแตกต่างไป เช่น การแยกออกไปตั้งครัวเรือนทันทีภายหลังการสมรสจะพบได้ยากในเขตชนบท เพราะมีประมาณ ๑/๔ ที่ทำการแยกครัวเรือนไปต่างหาก แต่ในเขตเมืองมีสตรีเกือบครึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการแยกครัวเรือนทันทีภายหลังจากการแต่งงาน^{๑๐} จากการศึกษาในเขตจังหวัดภาคใต้ ประเทศไทย การสมรสมักจะเกิดขึ้นในขณะที่อายุยังน้อย บิดามารดาเองก็ต้องการให้บุตรหารายได้เป็นส่วนเฉพาะ แยกเรือนออกไปปลูกเป็นของตัวเองต่างหากไม่ว่าจะเป็นรายที่นำสะโทหรือเขมาอยู่^{๑๑} ในเขตชนบททางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยนั้น เป็นประเพณีและเป็นอุดมคติของสังคมที่เรียกว่า ผู้ชายทุกคนเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องไปอยู่ร่วมกับฝ่ายบิดามารดาของฝ่ายหญิงเพื่อช่วยทำงาน และเนื่องจากได้รับความสนับสนุนจากระบบครอบครัวเดิมอันเป็นระบบหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนให้แต่ละครอบครัว

^{๑๐}Visid Prachuabmoh, John Knodel, Nibhon Debavalya and Suchart Prasithrathsin, "The Rural and Urban Populations of Thailand," Comparative Profiles for SEADAG Population Seminar, 1972 p. 40

^{๑๑}สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ครอบครัวและระบบเครือญาติ (คำบรรยายสังคมวิทยา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๕ (อัครสำเนา)

ได้เข้ามาอยู่ภายใต้ครัวเรือนเดียวกัน^{๔๒} และโดยทั่วไปแล้วจริง ๆ จะพบว่าบุตรมักแยกครัวเรือนไปต่างหากเมื่อถึงเวลา แต่คนสุดท้ายมักจะอาศัยอยู่ในบ้านเพราะบิดามารดาต้องการให้อยู่ดูแลคนซึ่งมีอายุมากขึ้น^{๔๓} ซึ่งปรกติก็จะเป็นผู้รับมรดกและที่ดินจากบิดามารดาด้วย เช่นเดียวกัน เสรีโยโกเศศ^{๔๔} ไก่ลาวไวว่า เมื่อบุตรชายหนึ่งทำการสมรสปรากฏว่ามีบางรายที่บิดามารดาจะเป็นผู้กำหนดที่อยู่อาศัยให้ โดยปรกติแล้วบุตรคนสุดท้ายมักจะต้องเป็นผู้ที่นำเอาคู่สมรสเข้ามาอาศัยอยู่ในครอบครัวของบิดามารดาจนฐานะที่แล้วจึงแยกไปต่างหาก และจากการวิจัยของ Goode พบว่า สัดส่วนขนาดใหญ่ของครอบครัวในสหรัฐอเมริกาจะมีลักษณะแบบ Conjugal คือมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง การตั้งครัวเรือนก็ไม่ได้อยู่ที่การตัดสินใจของบิดามารดา เพราะมักจะแยกอยู่ต่างหากจากครอบครัวเดิม^{๔๕}

แบบครอบครัวเดิม เท่าที่ได้มีการศึกษาดังแบบครอบครัวเดิมที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัยของบุตรภายหลังการสมรส พบว่า ทั้งครอบครัวเดี่ยวและขยายในชนบทไทยสตรีที่สมรสแล้วมีความคิดที่จะตามใจบุตรชายในการเลือกที่อยู่อาศัยภายหลังการสมรส คือในครอบครัวเดี่ยวร้อยละ ๓๔.๔ และครอบครัวขยาย ๓๑.๗ ส่วนที่อยากจะให้บุตรชาย

^{๔๒}ชอมส์ อี. ดักซ์, "ระบบครอบครัวและวงจรครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," สู่เทพ สุนทรเกสัช, เรื่องเดิม, หน้า ๘๒

002247

^{๔๓}ม.ร.ว.ศิริมา วรวรรณ, เรื่องเดิม หน้า ๒

^{๔๔}เสรีโยโกเศศ, "ปลูกเรือน - แต่งงาน," เรื่องเดิม, หน้า ๑๐๗

^{๔๕}Claude Lévi - Strauss, "The Family," ed. Arlene S. Skolnick and Jerome H. Skolnick, op. cit., p. 50

^{๔๖}William J. Goode, "The Conjugal Family as an Ideal Type," ed. Arlene S. Skolnick and Jerome H. Skolnick, op. cit., p. 114

อาศัยอยู่รวมกันในบ้านเดียวกันภายหลังการสมรสนั้น ในครอบครัวชายมีประมาณ ๒๘.๘ ส่วนในครอบครัวเด็วมีประมาณ ๒๙.๘ และที่ใหม่ครชายแยกออกไปเป็นอิสระในครอบครัวชายมีร้อยละ ๒๙.๘ มากกว่าในครอบครัวเด็วซึ่งมีอยู่ร้อยละ ๒๔.๘

ส่วนบุตรสาวทั้งในครอบครัวเด็วและครอบครัวชาย สตรีที่สมรสแล้วมีความคิดที่จะให้บุตรหญิงนำเอาสามีเข้ามาอาศัยรวมกันอยู่ในบ้านมากกว่า โดยเฉพาะในครอบครัวชายมีถึงร้อยละ ๕๓.๘ ส่วนในครอบครัวเด็วมีอยู่ร้อยละ ๔๖.๘^{๕๗}

การศึกษา สำหรับทัศนคติในค่านิยมครอบครัว จากการศึกษาในโตทัศน์ พบว่าทัศนคติของครูซึ่งได้รับการศึกษาสูงที่มีต่อเรื่องแบบครอบครัวของคู่สมรส จำนวนร้อยละ ๕๑ คิดว่าคู่สมรสควรแยกออกไปเป็นอิสระ ร้อยละ ๑๒ คิดว่าคู่สมรสควรอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ ๕ คิดว่าคู่สมรสควรจะอยู่รวมกับบิดามารดาและญาติพี่น้องกววย และอีกร้อยละ ๒๙ คิดว่าขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าเป็นไปได้ควรจะให้แยกออกไป^{๕๘}

๓. ปัจจัยทางค่านิยมประชากร

การศึกษาปัจจัยทางค่านิยมประชากร เช่น อายุ เชื้อชาติของบิดามารดาที่คาดว่า จะมีอิทธิพลต่อแนวความคิดในเรื่องการเลือกคู่สมรสหรือการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรนั้น มีผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวของน้อยมาก เท่าที่พบนั้นอาจจะแยกได้ดังนี้

^{๕๗}ม.ร.ว.ศิริมา วรวรรณ, เรื่องเดิม หน้า ๕๔

^{๕๘}วิมาดา เจียมสากล, เรื่องเดิม, หน้า ๕

๓.๑ การเลือกสมรส

อายุ แมวสาวในใหญ่สตรีที่สมรสแล้วทางนิยามที่จะให้บุตรชายเลือกคู่สมรสเอง แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าสตรีที่สมรสแล้วในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ที่ยังไม่เคยมีบุตรชายที่สมรสมาก่อน มีความคิดที่จะเลือกคู่ให้บุตรชายถึงร้อยละ ๒๓.๑ และจำนวนที่จะเลือกให้โดยบุตรชายต้องเห็นชอบด้วย มีสูงกว่าในกลุ่มอายุอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับสตรีวัย ๔๕ ปีขึ้นไป ซึ่งเคยมีบุตรทำการสมรสแล้ว มีเพียงร้อยละ ๑๒.๕ เท่านั้นที่คิดจะเลือกคู่ให้บุตรชาย ส่วนบุตรหญิงนั้น พบว่า สตรีที่ทำการสมรสแล้วทุกกลุ่มอายุ แม่ปล่อยให้บุตรสาวเลือกคู่ด้วยตนเองแล้วก็ตาม ก็ยังอยากที่จะให้ตัวเองเข้าไปมีส่วนเลือกให้ด้วย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมีความเป็นห่วงบุตรหญิงซึ่งเมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปีที่ยังไม่เคยมีบุตรหญิงที่ทำการสมรส มีความคิดที่จะเลือกคู่ให้บุตรร้อยละ ๒๑.๖ ให้เลือกตัวเองร้อยละ ๕๖.๕^{๕๐}

เชื้อชาติ เชื้อชาติที่สำคัญที่มุ่งจะศึกษาเปรียบเทียบในที่นี้คือ แนวความคิดระหว่างประชากรที่เป็นจีนและไทยที่มีต่อเรื่องการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร พบว่า ในสังคมจีนนั้นอิทธิพลของบิดามารดาในการตัดสินใจเลือกคู่แต่งงานให้ นั้นยังคงมีให้เห็นโดยทั่วไป และมักจะต้องการให้บุตรแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย^{๕๑} สำหรับการจัดการแต่งงานโดยบิดามารดาเป็นผู้ตัดสินใจและจัดการให้ นั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปไม่มีข้อโต้เถียง บิดามารดาเท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่เลือกคู่ครองที่คิดว่าเหมาะสมให้กับบุตร เมื่อบุตรนั้นมีอายุสมควรที่จะแต่งงานกันได้^{๕๒} อาจกล่าวได้ว่าคนจีนหนุ่มสาวส่วนมากต้อง

^{๕๐}ม.ร.ว.ศิริมา วรารณ, เรื่องเดิม, หน้า ๓๐ - ๓๑

^{๕๑}เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

^{๕๑}Ernest E. Burgess, Harvey J. Locke, Mary Margaret Thomas, "The Extended Family of India, China and Japan," op. cit., p. 125

^{๕๒}Richard J. Coughlin, op. cit., p. 388

อาศัยบิตามารดาในการจัดการแต่งงาน การแต่งงานก็ให้เป็นหน้าที่ซึ่งบิตามารดาจัดแจง .
โดยถือเอาประโยชน์ที่สุดของบุตรหลานเป็นเกณฑ์ การรอคอยให้บิตามารดาหาคู่ครอง
ให้โดยไม่ขัดขืนและควยความอดทน ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ อันสำคัญในการบังคับควบคุม
ของครอบครัวจีนได้อย่างดี^{๕๓}

๓.๒ การตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส

จากการศึกษาในชนบทไทย พบว่า สตรีที่สมรสแล้ววัย ๑๕ - ๒๔ ปี
ทั้งในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีความคิดต่างอยากใ้บุตรชายอาศัยอยู่รวมกัน
ในบ้านเดียวกับผู้เป็นพ่อแม่ ส่วนความคิดอีกแบบหนึ่งที่ต่างออกไปคือ สตรีที่ทำการ
สมรสแล้วตั้งแต่อายุ ๒๕ ปีขึ้นไปไม่ว่าในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย มีแนวโน้มที่
จะตามใจบุตรชายในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนบุตรสาวนั้นบิตามารดามักจะต้องการให้
เอาสามีเขามาอาศัยรวมอยู่ในบ้านมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีวัย ๑๕ - ๒๔ ปี
ที่ มีบุตรหญิงก็มักจะหวังใ้และสตรีเหล่านี้ก็ไม่เคยประสบปัญหาการอยู่รวมในครอบครัว
เดียวกัน^{๕๔} และเพื่อให้ช่วยงานของครอบครัวด้วย

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐๓

^{๕๔} ม.ร.ว.ศิริมา วรารณ, เรื่องเดิม, หน้า ๕๓

แนวความคิดสำคัญในวิทยานิพนธ์

เท่าที่ปรากฏผลจากการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสมรสหรือการตั้งครัวเรือน ภายหลังจากการสมรสของประชากรในประเทศไทยโดยทั่ว ๆ ไปนั้น พบว่า มักจะเน้นหนักไป ทางด้านสังคมวิทยา เพื่อศึกษาถึงสภาพและลักษณะรวมทั้งแบบแผนของเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะในเขตชนบทไทย ส่วนในเขตเมืองนั้นแทบจะไม่มีผลการศึกษาใด ๆ ปรากฏออกมา ให้เห็นได้ชัดเจน นอกจากจะมีกล่าวถึงไว้มากแต่ก็เพียงผิวเผิน ทำให้ทราบอะไรได้ไม่มากนัก จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะนำเอาเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดของ ประชากรทั้ง ๒ เขต คือเขตเมืองและเขตชนบทที่มีต่อการเลือกสมรส และการตั้งครัว เรือนภายหลังจากการสมรสของบุตรมาศึกษาทางประชากรศาสตร์บาง โดยที่ไต่แบบแนว ความคิดสำคัญที่คิดว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้ออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ด้าน เศรษฐกิจ สังคมและประชากร แต่วิทยานิพนธ์นี้มิได้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเพื่อพิสูจน์ สมมติฐานใด ๆ หากมุ่งที่ศึกษาเพื่อค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและเปรียบเทียบถึงปัจจัยทาง เศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่แตกต่างกัน อันอาจจะยังผลให้เกิดความแตกต่างในแนว ความคิดของบิดามารดาในเขตเมืองและชนบทที่มีต่อรูปแบบแผนการ เลือกคู่และการตั้งครัว เรือนของบุตรได้หรือไม่ อย่างไร โดยที่ผู้ศึกษาได้ตั้งแนวความคิดสำหรับเป็นแนวทาง ต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้

ทางด้านเศรษฐกิจ บิดามารดาในเขตเมืองและชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ รวมทั้งอาชีพที่ประกอบอยู่ เช่น คานอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมต่างกัน น่าจะ มีแนวความคิดต่อรูปแบบแผนการ เลือกคู่และการตั้งครัวเรือนของบุตรต่างกัน

ทางด้านสังคม บิดามารดาในเขตเมืองที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีโอกาส คิดต่อสังคมภายนอก รับข่าวสารมากกว่า มีระดับความเชื่อถือในโชคกลางต่างกัน อยู่ใน ระบบสังคมเปิด เช่น ในสังคมเมือง น่าที่จะมีความคิดในเรื่องแบบแผนเลือกคู่ครองรวมทั้ง การตั้งครัวเรือนของบุตรภายหลังจากการสมรสแล้ว ต่างไปจากบิดามารดาในเขตชนบท

รวมทั้งประสบการณ์ในเรื่องการเลือกकुสมรสและการตั้งครวเรือนของบิดามารดาทั้ง ๒ เขต
น่าจะมีผลต่อแบบแผนการเลือกकुสมรส รวมทั้งการตั้งครวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร
ทางคานประชากร ประชากรที่มีอายุและเชื้อชาติเดียวกัน หากแต่อาศัยอยู่
ในเขตเมืองและเขตชนบท น่าที่จะมีส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างในแนวความคิดที่มี
ต่อแบบแผนการเลือกकुสมรส รวมทั้งการตั้งครวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร รวมทั้ง
จะทำการเปรียบเทียบแนวความคิดของแต่ละเพศในทั้ง ๒ เขตนี้ด้วย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดของบิดามารดาในเขตเมืองและ
ชนบทที่มีต่อแบบแผนการเลือกकुสมรสและการตั้งครวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร ทั้ง
ชายและหญิง เพื่อจะดูว่าแนวความคิดที่มีต่อเรื่องเหล่านี้เช่น การเลือกकुสมรส การตั้ง
ครวเรือนใหม่ของकुสมรสภายหลังการสมรสเหล่านี้ของประชากร ซึ่งอยู่ในสถานภาพของ
บิดามารดาที่อาศัยในเขตเมืองและชนบทจะแตกต่างกันเพียงใด โดยที่จะนำเอาปัจจัย
สำคัญ ๓ ประการ คือ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร เข้ามารวมพิจารณาในเรื่อง
ต่อไปนี้

๑. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้และ
อาชีพของผู้เป็นหัวหน้าครวเรือนในเขตเมืองและชนบท

๒. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ระดับการศึกษา เขตที่อยู่ ประสบการณ์จากการ
เลือกकुสมรส และการตั้งครวเรือนภายหลังการสมรสของมารดา ความเชื่อถือ
ดวงชะตาและสิ่งเหนือธรรมชาติ

๓. ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ อายุ เชื้อชาติของบิดามารดาในเขต
เมืองและชนบท

จากนี้ก็จะศึกษาโดยละเอียด โดยแยกศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยทั้ง ๓ ประการนี้
ว่ามีส่วนสัมพันธ์กันอย่างไรกัน

- แนวความคิดของบิคามารดาในเขตเมืองที่มีต่อการเลือกคู่สมรสของบุตรรวมทั้ง
การตั้งครีวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร (ทั้งบุตรชายและบุตรสาว)
- แนวความคิดของบิคามารดาในเขตชนบทที่มีต่อ การเลือกคู่สมรสของบุตรรวมทั้ง
การตั้งครีวเรือนภายหลังการสมรสของบุตร (ทั้งบุตรชายและบุตรสาว)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ประการแรก วิชยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาถึงข้อเท็จจริงโดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับ
แนวความคิดของบิคามารดาในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีต่อการเลือกคู่สมรสและการตั้ง
ครีวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรว่าจะแตกต่างกัน เป็นประการใด

ประการที่สอง มุ่งที่จะให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีส่วนช่วยให้เกิดแนวทางอย่างกว้าง
ขวาง รวมทั้งช่วยเพิ่มพูนความรู้ในทางสังคมวิทยาและประชากรศาสตร์โดยทั่วไป

ประการสุดท้าย การศึกษาค้นคว้านี้อาจจะใช้เป็นเอกสารที่เป็นประโยชน์ในการ
ประกอบการพิจารณาและการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาในวิชานิพนธ์ของการจะเปรียบเทียบถึงความแตกต่างในด้านความคิด
และความคาดหวังของบิคามารดาในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีต่อรูปแบบการเลือกคู่และ
การตั้งครีวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรนั้น โดยที่ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษารองนี้
โดยละเอียดมาก่อน จึงคาดว่าผลการศึกษาค้นคว้านี้อาจจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายด้าน
ด้วยกันคือ

ประการแรก เราอาจทราบถึงแนวความคิดของประชากร ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตภูมิศาสตร์และสภาพสังคมที่แตกต่างกัน เช่นเมืองและชนบท ว่าต้องการให้ใครเป็นผู้เลือกคุณสมบัติให้บุตรตน หรือต้องการให้มีการตั้งครัวเรือนในลักษณะใดหลังจากการที่สมรสแล้ว

ประการที่สอง จากการศึกษาที่ทราบถึงแบบแผนการเลือกคู่และการตั้งครัวเรือนของประชากรทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ย่อมมีแนวโน้มที่จะทำให้เราสามารถนำผลที่ศึกษาได้ไปศึกษาเปรียบเทียบกับสังคมอื่น ๆ ต่อไปได้ในอนาคต

ประการที่สาม ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบของการเลือกคู่สมรสหรือรูปแบบของการจัดตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส เหล่านี้ย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ในเขตนั้น ๆ เสมอ เขตใดมีแนวโน้มเป็นอย่างใดย่อมเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาประเทศ การแก้ไขปัญหาประชากร การให้บริการวางแผนครอบครัวในอนาคตเป็นอย่างดี

ประการที่สี่ การศึกษาเปรียบเทียบถึงความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบการเลือกคู่ การตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส รวมทั้งความรู้ที่ได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบอุตสาหกรรม การกลายเป็นเมือง การเคลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ ที่มีต่อแนวความคิดของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกคู่ สมรสรวมทั้งการตั้งครัวเรือนของบุตร จะมีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ในทางสังคมวิทยาและประชากรโดยทั่ว ๆ ไป

คำจำกัดความต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์

เขตเมือง

- หมายถึง เขตเทศบาลทั่วประเทศไทย

เขตชนบท

- หมายถึง ส่วนอื่น ๆ ทั่วประเทศไทยที่นอกเหนือไปจากเขตเมือง

ปัจจัยทางค่านเศรษฐกิจ

- โค้ดฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ และอาชีพของผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือน

ปัจจัยทางค่านสังคม

- โค้ดแก่เขตที่อยู่อาศัย เช่น เขตเมือง เขตชนบท ระดับการศึกษา ประสบการณ์จากการเลือกคู่สมรสและการตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของผู้ให้สัมภาษณ์ ความเชื่อถือโศกกลางและสิ่งเหนือธรรมชาติ

ปัจจัยทางค่านประชากร

- โค้ดแก่ อายุ เชื้อชาติของประชากรในเขตนั้น

เชื้อชาติ* ก

- เชื้อชาติในถิ่นไม่ได้วัดถึงระดับเชื้อชาติ แต่วัดโดยพิจารณาจากวัฒนธรรมของเขาและพิจารณาเพียงความเป็นไทยและความเป็นจีน

คนไทย - หมายถึงบุคคลที่ใช้นามสกุลไทย พูดภาษาไทย และไม่มีวัตุที่แสดงความเป็นจีนไว้ในครอบครอง

คนจีน - หมายถึงบุคคลที่ใช้นามสกุลจีน พูดภาษาไทยและอาจมีหรือไม่มีวัตุที่แสดงความเป็นจีนไว้ในครอบครองก็ตาม หรือบุคคลซึ่งใช้นามสกุลจีน พูดภาษาจีน และอาจมีหรือไม่มีวัตุที่แสดงความเป็นจีนไว้ในครอบครอง

คนไทย - จีน - หมายถึงบุคคลซึ่งใช้นามสกุลไทย พุทธภาษาไทยและจีน ส่วนวัตถุประสงค์แสดงความเป็นจีนนั้นอาจมีไว้ในครอบครองหรือไม่ก็ได้ หรือบุคคลซึ่งใช้นามสกุลไทย พุทธภาษาจีน และอาจมีหรือไม่มีวัตถุประสงค์แสดงความเป็นจีนไว้ในครอบครอง หรือบุคคลซึ่งใช้นามสกุลไทย พุทธภาษาไทย และมีวัตถุประสงค์แสดงความเป็นจีนไว้ในครอบครอง

วัตถุประสงค์แสดงความเป็นจีน หมายถึงที่บุชชาแบบจีน รูปภาพผู้นำจีน ผู้หญิงหรือผู้ชายสูงอายุ แต่งกายตามธรรมเนียมจีน และหนังสือพิมพ์ภาษาจีน

ดัชนีความมั่งคั่ง* ข

หมายถึงดัชนีส่วนหนึ่งของดัชนีที่วัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดัชนีความมั่งคั่งนี้จะใช้เป็นมาตรที่ใช้วัดฐานะทางเศรษฐกิจ โดยจะดูถึงการที่ครัวเรือนนั้นมีสินค้าบริโภคประเภทถาวรไว้ในครอบครองเพียงไร แค่นั้น อันจะเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นได้ เมื่อทราบว่าแต่ละครัวเรือนมีสินค้าบริโภคประเภทถาวรอะไรบ้าง ก็ให้คะแนนตามคะแนนมาตรฐานที่ตั้งไว้เมื่อให้คะแนนของทุกอย่างครบแล้ว นำคะแนนทั้งหมดรวมกันเป็นคะแนนรวมของครอบครัวนั้น ๆ

คะแนนมาตรฐานของสินค้าบริโภคประเภทถาวรมี
ดังนี้

- คะแนนร้อยละ ๐ - ๒๐ ไต่แกคริวเรือนที่มีคะแนน
๐๐๐ - ๐๐๓ จัดเป็นพวกที่มีคะแนนต่ำสุด คือ
๒๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๒๑ - ๔๐ ไต่แกคริวเรือนที่มีคะแนน
๐๐๔ - ๐๑๐ จัดเป็นพวกที่มีคะแนนค่อนข้างต่ำ คือ
๔๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๔๑ - ๖๐ ไต่แกคริวเรือนที่มีคะแนน
๐๑๑ - ๐๑๗ จัดเป็นพวกที่มีคะแนนปานกลาง คือ
๖๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๖๑ - ๘๐ ไต่แกคริวเรือนที่มีคะแนน
๐๑๘ - ๐๒๔ จัดเป็นพวกที่มีคะแนนค่อนข้างสูง คือ
๘๐ คะแนน
- คะแนนร้อยละ ๘๑ ขึ้นไป ไต่แกคริวเรือนที่มีคะแนน
๐๓๐ ขึ้นไป จัดเป็นพวกที่มีคะแนนสูง คือ ๑๐๐
คะแนน
- หมายถึงแบบแผนการเลือกคุณสมบัติของบุตรตามความ
คิดของผู้เป็นบิดามารดา ว่าต้องการจะให้ใครเป็น
ผู้ตัดสินใจเลือกคุณสมบัติให้ หรือปล่อยให้ตกเป็นหน้าที่
ของบุตรที่จะตัดสินใจเอง ฯลฯ

การเลือกคุณสมบัติของบุตร

การจัดตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรส - หมายถึงการจัดตั้งครัวเรือนภายหลังการสมรสของบุตรตามความคิดของผู้เป็นบิดามารดาว่า ต้องการที่จะให้บุตรตนจัดตั้งครัวเรือนในลักษณะใด เช่น อยู่รวมในบ้านเดียวกันหรือแยกอยู่เป็นอิสระภายหลังการสมรสแล้ว ฯลฯ

* ก.ข. (ทั้งมาตราที่ไขว้ค เรื่อง เชื้อชาติและคชันที่ไว้ฐานะทาง เศรษฐกิจ และสังคมนี้ ดูรายละเอียดกรรณิการ อักษรกุล "คชันที่ไว้ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตเมืองของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. ๒๕๑๕)